

Rekenkamer Amsterdam

Signalen over mantelzorg

Rekenkamerbrief 2014 - 12
31 oktober 2014

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor het ondersteunen van mantelzorgers. Het is aan de gemeenten hoe zij deze wettelijke taak invullen. Op 1 januari 2015 zal de herziene Wmo van kracht worden. Daarin wordt een groter beroep op mantelzorgers gedaan, maar is tevens de positie van de mantelzorger en diens ondersteuning steviger verankerd. Met de wijziging van de Wmo zal de gemeente een nieuw beleidsplan en een nieuwe verordening op moeten stellen. Binnenkort zal de raad zich buigen over de nieuwe Wmo-verordening.

Ter voorbereiding op een rekenkameronderzoek naar mantelzorg is de Rekenkamer Amsterdam (verder rekenkamer) in juli 2014 een verkenning naar mantelzorg gestart om na te gaan op welke wijze de mantelzorgondersteuning in de gemeente Amsterdam is en wordt geregeld. Met deze brief informeer ik u tussentijds over de signalen die in onze verkenning naar voren zijn gekomen, zodat u deze bij de behandeling van de Wmo-verordening kunt betrekken.

Voor de verkenning zijn in de maanden juli, augustus en september gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van zeven raadsfracties en met verschillende instellingen: Markant Centrum voor Mantelzorg, het Platform Mantelzorg Amsterdam, Prezens en het Expertisecentrum Mantelzorg (een samenwerking van Movisie en Vilans). Van deze gesprekken is een zakelijk verslag gemaakt, dat voor wederhoor is teruggelegd aan de gesprekspartners. Zij hebben allen een reactie gegeven. Op basis van deze verslagen is een inventarisatie gemaakt van signalen, die door de gesprekspartners zijn geuit over mantelzorg. Het betreft hier geen oordelen van de rekenkamer. Daarom heeft geen ambtelijk en bestuurlijk wederhoor plaatsgevonden.

Uit de verkenning zijn vijf hoofdsignalen naar voren gekomen. Deze zijn hieronder kort beschreven.

Ingewikkeld om kennis te verkrijgen

Door het ontbreken van een eenduidige definitie en grote diversiteit onder mantelzorgers, is het ingewikkeld om in beeld te krijgen wie precies een mantelzorger is, hoeveel mantelzorgers er zijn en welke behoeften zij hebben.

Kanttekeningen bij mantelzorgbeleid

Amsterdam wordt als vooruitstrevend ervaren op het gebied van mantelzorgondersteuning. Tegelijkertijd worden kanttekeningen geplaatst als gevolg van het ontbreken van een integraal beleidskader, te weinig aandacht voor flexibilisering van woonvoorzieningen, de wens tot meer inzicht in het instrument respijtzorg alvorens hier extra op in te zetten, onvoldoende aansluiting bij diverse mantelzorgers in de wijze van waardering, een achterblijvend gebruik van de ondersteuningmogelijkheden en het ontbreken van inzicht in de effectiviteit van het huidige instrumentarium.

Toenemend beroep op mantelzorgers wisselend ontvangen

Het merendeel plaatst kanttekeningen bij een toenemend beroep op mantelzorgers. Burgers zouden daartoe niet altijd bereid en in staat zijn. Gevreesd wordt dat een (indirecte) verplichting leidt tot meer overbelasting en ontspoorde mantelzorg, zodat alsnog duurdere professionele zorg moet worden ingeschakeld. Enkelen vinden meer mantelzorg juist wenselijk. Zij verwachten dat mantelzorg meer gedeeld kan worden en burgers creatieve oplossingen zullen vinden.

Gevolgen van het nieuwe zorgstelsel zijn onzeker

Gesprekspartners vinden dat Amsterdam de inrichting van het nieuwe zorgstelsel voortvarend oppakt. Er is echter nog veel niet uitgewerkt en onduidelijk is hoe de veranderingen in de praktijk zullen uitpakken, wat ook bij mantelzorgers tot onzekerheid leidt.

Twijfels over competenties professionals

Gesprekspartners betwijfelen of verschillende professionals voldoende zijn toegerust om de mogelijkheden van mantelzorg te beoordelen, de grenzen daarvan te signaleren en mantelzorgers op een goede manier te ondersteunen.

In de bijlage zijn deze signalen nader toegelicht. Zij zijn tevens aangevuld met informatie uit onderzoeken van onder andere GGD Amsterdam, bureau O+S, Hogeschool van Amsterdam, Markant, Sociaal en Cultuur Planbureau, Movisie en Mezzo. Elk signaal start met een inleiding met achtergrondinformatie (groene box).

Tot slot heb ik besloten om het onderzoek naar mantelzorg op te nemen in het onderzoeksprogramma van 2015. Het onderzoek zal naar verwachting in de eerste helft van 2015 van start gaan. De komende tijd wordt een onderzoeksopzet geformuleerd, waarbij de bovenstaande signalen uit de verkenning zullen worden gewogen. Te zijner tijd zal ik u daarover informeren.

Met vriendelijke groet,

dr. J.A. de Ridder
directeur Rekenkamer Metropool Amsterdam

Colofon Rekenkamer Amsterdam
Frederiksplein 1
1017 XK Amsterdam

Projectleider: mr. drs. Arjan Kok RA
Onderzoeker: drs. Caroline van Zon